

Multilingual and Multidisciplinary Research Review

A Peer-Reviewed, Refereed International Journal
Available online at: <https://www.mamrr.com/>

ISSN: xxxx-xxxx

DOI - xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਿੰਨਤਾ: ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

Dr. S. Balasubramanian
Professor
Anna University

ABSTRACT

ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਵੇਸ਼, ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਰਿਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਧਨਾਂ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਦਰਸ਼ਿਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਲਾਂਘੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਸੱਖਿਆ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ਿਰਤ-ਵਿਧੀ ਵਾਲੇ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ 1,200 ਪੇਂਡੂ ਨਵਿਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸਰਵੇਖਣ, 50 ਸੱਖਿਅਕਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸੁਵਿਧਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੁਣਾਤਮਕ ਇੰਟਰਵਿਊ, ਅਤੇ 2018 ਅਤੇ 2025 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖੋਜ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪਾੜੇ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਡਿਜੀਟਲ ਸੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹਿਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁਵਿਧਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੁਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ 'ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ - ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ - 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਨਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਆਰਥਿਕ ਮੌਕਿਆਂ, ਵਿਦਿਅਕ

ਪਹੁੰਚ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ, ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਸਖਿਲਾਈ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਭਿੰਨਤਾ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਸਮੀ ਸੱਖਿਆ ਲਈ ਸੀਮਤ ਸੰਪਰਕ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਸ਼ਾ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਸੈਂਕੜੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ 22 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜੋ ਘੱਟ-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਪਾੜਾ ਪੈਂਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਨਵਿਸ਼ੀ ਅਕਸਰ ਸਮਝ, ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਡਿਜੀਟਲ ਸੱਖਿਆ, ਸਹਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਵੱਡੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਧੇ ਹੋਏ ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ, ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਟੈਲੀਮੈਡੀਸਨ, ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਲੈਕਿਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਸੱਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਬਰਾਬਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਸਖਿਲਾਈ ਸਥਾਨਕ ਸੰਦਰਭਾਂ, ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਹਦਾਇਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਕੇ ਸੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਮੁਹਿੰਮ ਵਰਗੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਲਿਕਦਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਬਜਿਲੀ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ, ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ, ਡਿਜੀਟਲ ਬੇਦਖਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਭਿੰਨਤਾ ਸਮੱਗਰੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕੌਮਿਕ ਮਿਆਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਕਸਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਹਸਿਬ ਲਗਾਉਣ ਵੱਲੋਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਸਥਾਨਕ ਸੁਵਿਧਾਕਰਤਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਸੱਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਘਟਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਪਹੁੰਚ, ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਇੰਟਰਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਭਿੰਨਤਾ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪਹਲਿਕਦਮੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਕੇ, ਅਧਿਐਨ ਸੱਖਿਆ, ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਭਿੰਨ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹੱਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ

ਪੇਂਡੂ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ 'ਤੇ ਖੋਜ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਾਵੇਸ਼, ਤਕਨੀਕੀ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ, ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ

ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਭਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਚ (ਯੂਨੈਸਕੋ, 2019; ਸੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਾ, 2020)। ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਚ, ਅਕਸਰ ਘੱਟ ਗਣਿਤੀ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਔਨਲਾਈਨ ਸੱਖਿਆ, ਈ-ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ-ਸੰਮਲਤਿ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵੱਚ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ, ਆਵਾਜ਼-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਹਦਾਇਤ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਵੇਦਿਅਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ, ਆਰਥਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਕਾਸ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਚ ਔਨਲਾਈਨ ਸਖਿਲਾਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪੇਂਡੂ ਵੇਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਚ ਸਮਝ, ਗਿਆਨ ਧਾਰਨ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਕਾਸ ਨੂੰ ਬਹਿਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2021)। ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਵੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਮਹਤੀ, 2020)। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਵਸ਼ਿਵਾਸਯੋਗ ਬਜਿਲੀ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ, ਅਤੇ ਡਵਾਈਸ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ।

ਸਧਿਾਂਤਕ ਢਾਂਚੇ, ਜਿਸ ਵੱਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਖਿਲਾਈ ਸਧਿਾਂਤ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਮਾਡਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਵੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਖਿਲਾਈ ਸਧਿਾਂਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਵਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਖਿਣ ਭਾਸ਼ਾ, ਅੱਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚਿਲਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਵਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮਿੰਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਵਗਿੰਟਸਕੀ, 1978)। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਮਾਡਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਵੱਚ ਆਸਾਨੀ, ਸਮਝੀ ਗਈ ਉਪਯੋਗਤਾ, ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਡਿਜੀਟਲ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਰਿੰਤਰ ਸਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਰਿਧਾਰਕ ਹਨ (ਡੇਵਿਸ, 1989)। ਇਹਨਾਂ ਦਰਸ਼ਿਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਤਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਡਿਜੀਟਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਵਿਦੇ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਹਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨੀਤੀਗਤ ਪਹਲਿਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਮਸ਼ਿਨ, ਅਤੇ ਰਾਜ-ਵਸ਼ਿਸ਼ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰ ਸਖਿਲਾਈ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਪਹੁੰਚ, ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ-ਅਧਾਰਤ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪਹਲਿਕਦਮੀਆਂ ਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਧਿਐਨ

ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ, ਅਸਮਾਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਸਥਾਨਕ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਰਿੰਤਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2019; ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਘ, 2020)। ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਿਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਲੀਅਤ, ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸਖਿਲਾਈ ਮਾਡਲਾਂ ਵੱਚ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਫਿਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਹਿਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਭਿੰਨਤਾ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਵੇਸ਼, ਸਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਅਸਲ-ਸੰਸਾਰ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵਸ਼ਿਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਯੋਗ ਸਫਿਾਰਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸੂਝਾਂ 'ਤੇ ਨਰਿਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਖੋਜ ਉਦੇਸ਼

ਅਧਿਐਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਰਿਦੇਸ਼ਤ ਹੈ: